

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica
Subdirecció General d'Intervenció i Qualificació Ambiental
Servei d'Informació, Inspecció i Control Ambiental d'Activitats
Carrer del Foc, 57 – edifici A
08038 Barcelona

Expedient B3DIA220442

Activitat Extractiva AE 84/0687-08

Assumpte: programa de restauració i pla de gestió de residus miners del Projecte Bàsic d'ampliació del dipòsit salí del Fusteret, en altura i superfície durant el període excepcional i extraordinari, al municipi de Súria, promogut per Iberpotash, SA.

Atlegació contrària al programa de restauració i pla de gestió de residus miners.

Benvolguts senyors,

La Plataforma cívica Montsalat, el grup de gent de la comarca de Bages preocupada pels impactes negatius ambientals i socials de la mineria de sal i potassa a la conca del Llobregat, ja es va mostrar contrària a la recent modificació del Pla Director Urbanístic de l'activitat minera del Bages (exp. OAA20210063) redactada a mida per satisfer la sol·licitud de l'empresa minera Iberpotash, SA (actualment ICL Iberia) d'ampliació de la capacitat d'abocament de residus salins a Súria en 8 milions de tones més.

[Vegeu als annexos o a la web <https://montsalat.cat/> els nostres escrits del [09.02.2021](#) i del [25.04.2022](#) a la Comissió Territorial d'Urbanisme de la Catalunya Central i del [22.07.2021](#) a la Subdirecció General d'Avaluació Ambiental, en el transcurs de la tramitació de la modificació del PDU de l'activitat minera del Bages]

Recordem, una vegada més, que el pla Phoenix d'expansió de l'empresa Iberpotash SA, el conveni Generalitat-Iberpotash del 13.11.2015 per garantir el futur de la mineria del Bages i posar fi als passius històrics ambientals, el ja esmentat PDU de l'activitat minera del Bages, l'actualització del programa de restauració i pla de gestió de residus miners de l'activitat extractiva Roumanie (expedient AE84/0687-02), i ara la necessitat de l'empresa minera de major capacitat d'abocament de residus salins a Súria, tot s'origina en la falsedat proclamada als quatre vents pels volts de l'any 2015 per la direcció d'Iberpotash, i acceptada com a veraç per tots els estaments de la Generalitat, d'una perspectiva de venda de quantitats ingents de sal comuna.

La realitat, com era de suposar, no ha tingut res a veure amb els plans comercials d'Iberpotash en els quals la Generalitat va fonamentar l'actuació administrativa en matèria de gestió de residus. De les 5 plantes per l'obtenció de *sal vacuum* a partir de la purificació de residus salins que el pla Phoenix preveia i per a les quals el PDU de l'activitat minera del Bages ordenava diligentment l'emplaçament, se n'ha construït una.

Actualment, l'activitat minera de Súria se sent escanyada si no pot disposar de manera imminent d'espai i autorització per l'abocament de 8 MT més de residus salins durant un període fins a l'any 2027 que anomena excepcional i extraordinari -però que en realitat es tracta de seguir abocant residus al runam del Fusteret tal com es fa de manera ininterrompuda des de la dècada dels anys 1960- quan, segons plans que l'experiència ensenya que tendeixen a allargar-se, es preveu disposar d'un nou col·lector de salmorres.

No discutirem més el projecte bàsic de recreixement en alçada (àmbit DST-Su.1) i en superfície cap a Cererols (àmbit DST-Su.2) del runam salí del Fusteret; l'acceptem com a mal menor i transitori si aquest s'inscriu en un pla de més abast de l'activitat minera de Súria que afronti de manera factible, realista, legal i en termini breu la restauració del runam del Fusteret sencer.

El programa de restauració i pla de gestió de residus miners específic d'aquest projecte d'ampliació del runam del Fusteret copia les línies generals del programa vigent per l'actual runam del Fusteret, allargant-ne els terminis per unes quantes dècades més. El programa de restauració per als nous àmbits d'abocament projectats preveu un inici de la retirada de residus salins l'any 2027 començant per l'àmbit DST-Su.1 de recreixement en alçada, i un acabament l'any 2041. El ritme de buidat seria de 0,57 MT/any. La mudança dels treballs de l'àmbit DST-Su.1 a l'àmbit DST-Su.2 d'ampliació en superfície cap a Cererols s'esdevindria a l'any 2032.

La restauració del nou àmbit en superfície (DST-Su.2) podria realitzar-se independentment de la resta del runam, però no la del nou àmbit en alçada (DST-Su.1) que s'aixeca damunt del runam anterior. Per tant, semblaria més lògic començar el buidat de residus per l'àrea d'ampliació en superfície (DST-Su.2) i completar la restauració, que no pas començar el buidat de residus per l'àrea de recreixement en alçada (DST-Su.1), la restauració de la qual, segons les directrius de l'avant-projecte de restauració aprovat per l'explotació Roumanie, no començaria a aplicar-se fins a una data ignota i hipotètica una vegada l'àrea sencera del runam del Fusteret hagués quedat buida de residus salins.

L'informe-proposta de la D.G. de Canvi Climàtic i Qualitat Ambiental estableix a l'apartat 6 del capítol de condicions addicionals i prescripcions tècniques els terminis de restauració:

6. Terminis de restauració

La restauració dels terrenys afectats pels dipòsit salins temporal en altura i superfície haurà d'estar finalitzada en un termini màxim de 4 anys, des de la finalització de la vida útil de la instal·lació.

Tot i així, les dates per la restauració no queden clares perquè no es defineix -o no hem sabut trobar entre les moltes pàgines de l'expedient- que s'entén per "finalització de la vida útil de la instal·lació". Significa l'expressió "finalització de la vida útil de la instal·lació" la data en la qual s'ha arribat a omplir completament la capacitat d'emmagatzematge de residus, tal com tendim a entendre i malgrat que la prescripció d'una restauració en un període màxim de 4 anys contradiu el llarg període de buidatge de residus i posterior restauració que el projecte presentat per Iberpotash sol·licita? O potser cal entendre per "finalització de la vida útil de la instal·lació" la data de finalització del buidat de residus?, una data de caducitat administrativa d'autoritacions?, la data en la qual ICL renunciï a qualsevol possible ús de l'àmbit per abocaments futurs?, o potser encara alguna altra interpretació? En qualsevol cas, demanem que l'informe-proposta de la D.G. de Canvi Climàtic i Qualitat Ambiental sigui explícit en què entén per la finalització de la vida útil d'una instal·lació d'abocament de residus salins.

Posats a l'any 1942, amb un punt de volguda benevolència i ingenuïtat podem imaginar el més favorable dels escenaris en el qual efectivament s'han buidat de residus els dos nous àmbits d'ampliació del runam del Fusteret.

Sota la impermeabilització de l'àmbit DST-Su.1 que el programa de restauració preveu retirar quedarien aleshores uns 34 MT de residus salins més. Assumint que es disposa del volum ingent d'aigua i de capacitat al col·lector de salmorres per prosseguir el buidat de residus al mateix ritme de 0,57 MT/any, ICL tardaria 60 anys més ($34 \text{ MT} / 0,57 \text{ MT/any} = 59,6 \text{ anys}$) a buidar de residus salins el Fusteret; és a dir que, en el millors dels casos i sota una execució exemplar, els treballs per la restauració de l'espai ocupat pel runam del Fusteret no començarien realment fins a l'any 2101, al segle vinent. Podem afegir els entrebancs i incidències que aniran apareixent durant el llarguíssim

període entre el 2024 i el 2101, entre els quals la falta d'aigua com molt bé ha demostrat la sequera entre els anys 2021 i 2023, la competència per l'ús del col·lector de salmorres amb els residus acumulats a Sallent i a Cardona, i les inevitables avaries i l'envelliment del col·lector. A més, plana la incertesa de si l'empresa minera seguirà el buidat de residus salins durant dècades i dècades sense treure'n cap benefici, una vegada esgotada l'explotació de potassa.

Aquests programes de restauració i gestió de residus miners pel runam del Fusteret, el vigent pel runam actual i el projectat pels dos nous àmbits d'ampliació, no s'aguanten ni sobre el paper al fallar el fonament pel buidat dels residus: no hi ha el mercat de sal comuna, ni tampoc l'aigua per diluir els residus i enviar la salmorra resultant fins al mar a través d'un col·lector, suficients per desfer-se d'un volum tan gran de residus salins en un termini raonable.

[vegeu una argumentació més extensa a l'article "[La impossibilitat dels programes de restauració dels runams salins del Cogulló i del Fusteret](#): un volum d'aigua equivalent a 3 pantans de La Baells plens, un termini de més de 100 anys i, mentrestant, una despesa inassolible en gestió de salmorra i un risc ambiental permanent", Montsalat 01.2024]

Els programes de restauració i gestió de residus plantejats, al ser inviàbles en un termini raonable, defugen la responsabilitat de la restauració traslladant el problema dels residus salins a les generacions futures, mentre obliguen a un esforç continuat de dècades o segles de control de la salmorra que els runams salins a cel obert generen. No hi ha més remei que acceptar l'evidència dels fets i elaborar un nou programa de restauració i pla de gestió de residus que no es basi en falsedats ni utopies comercials, que abasti el runam del Fusteret sencer en tots els seus àmbits (vell, nou, DST-Su.1 i DST-Su.2) i que sigui factible en un termini de pocs anys.

Ja hem vist que la causa del termini incert i sens dubte desmesuradament llarg pels programes de restauració dels diferents àmbits del runam salí del Fusteret és la dificultat per desfer-se de la massa ingent de residus, estimada en 34 MT actuals més 8 MT futures. La desaparició dels residus salins per art de màgia seria desitjable des del punt de vista ambiental. Però els costos i riscos de tota mena i el temps necessari per aconseguir desfer-se d'aquests residus -pensem en el consum d'aigua, el consum energètic, el control de la salmorra, els riscos de salinització puntual greu per avaries i vessaments de salmorra o d'intensificació de la salinització general de l'aigua de la conca mentre es mantinguin els runams salins oberts i pendents de restauració...- converteixen el buidatge dels residus en una acció molt inapropiada o del tot inviàble pels grans runams salins del Fusteret a Súrria i del Cogulló a Sallent. El buidatge de residus consumeix recursos i endarrereix la restauració necessària ambientalment i obligatòria per llei. En definitiva, el buidatge de residus dels grans runams no beneficia ningú, tampoc l'interès ambiental.

Queda l'opció de prescindir del buidatge de residus, tal com es fa habitualment amb abocadors d'altres tipologies quan han acabat la seva útil, entesa com que la seva capacitat ha quedat plena del tot, i anar directament al segellat mitjançant impermeabilitzacions i la posterior restauració del terreny amb la creació d'un nou sòl o tecno-sòl mitjançant l'aportació de terres i de matèria orgànica fertilitzant procedent d'altres activitats.

La restauració del runam de Vilaforns, a Balsareny, promoguda i realitzada per l'Agència Catalana de l'Aigua l'any 2010, és un model ben proper i exitós per tenir en compte. Les tècniques d'impermeabilització que aquest projecte bàsic d'ampliació del runam del Fusteret preveu per a la base dels nous àmbits, en el cas de l'àmbit DST-Su.1 precisament a sobre de residus salins, podrien perfectament adaptar-se i adoptar-se per un projecte d'impermeabilització que abastés el runam sencer (vegeu l'annex 11-20 del projecte bàsic, sistema d'impermeabilització).

El confinament dels residus salins sota una impermeabilització evitaria la salinització de l'aigua i la necessitat d'evacuar salmorra procedent del runam. Per damunt de la impermeabilització, sí que podria aplicar-se ja una restauració convencional dels terrenys i fer possibles altres usos. En cas que en el futur sorgís un mercat encara desconegut per a la sal comuna, l'empresa minera podria aixecar la impermeabilització d'una àrea limitada del runam restaurat i explotar-lo com a recurs miner de secció B.

Fins aquí hem vist consideracions pràctiques per l'eficàcia en el compliment dels objectius ambientals i per la moderació dels costos i dels terminis de la restauració. Però, a més, s'ha de tenir present la sentència penal 242/14 del 19.12.2014 del Jutjat penal n.1 de Manresa condemnatòria contra Iberpotash pel delictes ambiental de salinització de les aigües. Incomprendiblement, l'apartat 5 – "Procediments administratius i legislació sectorial ambiental" del llarg Estudi d'Impacte Ambiental ignora aquesta sentència que afecta específicament al runam del Fusteret. La sentència esmentada estableix l'obligatorietat de retornar les aigües dels entorns dels runams salins als valors de salinitat que tenien abans de l'inici de l'explotació minera. Tot i que s'ha avançat en el control de salmorra dins i fora de les instal·lacions mineres de Súria, per ara i transcorreguts ja 10 anys el jutjat penal n.1 de Manresa no ha acceptat el programa de restitució de les aigües presentat per Iberpotash basat en captacions de surgències d'aigua salina de l'entorn, al considerar que no compleix totalment l'objectiu de restituir la qualitat de les aigües. És pràcticament impossible captar totes les aigües salinitzades quan s'han expandit subterràniament enllà del runam. Al nostre entendre com a part acusatòria personada en el cas, un projecte de restauració que inclogués la impermeabilització total del runam del Fusteret sí que aconseguiria complir allò que estableix la sentència penal en matèria de restitució de les aigües a l'entorn de Súria.

Confiam en que s'atendran aquestes argumentacions i que, en conseqüència i tal com es revisa a l'alça la capacitat d'emmagatzematge de residus salins a Súria amb l'ampliació de la superfície i de l'alçada del runam del Fusteret, la DG de CC i QA ordeni també la redacció d'un nou programa de restauració i pla de gestió de residus que abasti tot el runam i sigui aplicable en un termini raonable de màxim 4 o 5 anys a comptar després de la finalització dels abocaments prevista per l'any 2027, coincidint amb l'entrada en funcionament del nou col·lector de salmorres.

Ben cordialment.

Plataforma cívica Montsalat, desembre de 2024

<https://montsalat.cat/>
montsalat@gmail.com